

5. Сергеев Л. И. Морфофизиологическая периодичность и зимостойкость древесных растений / Л. И. Сергеев, К. А. Сергеева, В. К. Мельников. – Уфа, 1961. – С. 58-89.
6. Доспехов Б. А. Методика полевого опыта / Б. А. Доспехов. – М.: Агропромиздат, 1985. – 351 с.

Кучер Г. М., Артюх Н. Н., Никульча Е. В.

Влияние микробиологического препарата Триходерма Бленд на рост и развитие прививок винограда

Приведены результаты изучения влияния препарата Триходерма Бленд на развитие прививок винограда сорта Аркадия. Установлена эффективность применения данного препарата при внесении его под корни прививок. Прививки лучше развивались по всем агробиологическим показателям и выход саженцев повысился в 1,5 раза.

Ключевые слова: прививки, саженцы, пигменты, вода, интенсивность дыхания, листья, побеги.

G. M. Kucher, N. N. Artjuh, E. V. Nikulchev

Effect of microbiological preparation Trichoderma Blend on the growth and development grafted grapes

The results of studying the effect of the drug on the development of Trichoderma Blend grafted grapes Arkadia were presented. Effectiveness of drug application by putting it under the roots of grafted plants was established. Grafted plants better developed and the yield of seedlings increased in 1.5 times.

Keywords: scion, seedling, pigments, water, respiration intensity, leaves, shoots.

УДК 338.439.5:634.8(477)

Ю. О. Лупенко, д-р екон. наук., проф., акад. НААН,
Національний науковий центр “Інститут аграрної економіки”,
Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРОДУКЦІЇ ВИНОГРАДАРСТВА В УКРАЇНІ

Аналізуються сучасний стан та проблеми розвитку виноградарства та виноробства в Україні, обґрунтовуються основні тенденції та виклики цього розвитку, шляхи розв'язання існуючих проблем.

Ключові слова: виноградарство, виноробство, ринок продукції виноградарства, виноград, вино, прогноз.

Виноградарство в Україні останнім часом зазнало значних змін. Після анексії Криму відчутно зросла частка виробництва господарств населення, що у 2014 р. склала 44,7% проти 36% у 2010 р. та 32,2% – у 2013 р. Різко зменшилася площа виноградників у

плодоносному віці – з 67,7 і 67,1 тис. га відповідно у 2010 і 2013 рр. до 44,0 тис. га у 2014 р., особливо у сільськогосподарських підприємствах – на 42,5 і 41,9% проти 2010 і 2013 рр. відповідно. Натомість урожайність винограду, яка завжди була удвічі і більше вища у господарствах населення, зросла проти 2013 р. на 15%, а проти 2010 р. – на 63,7%. За рахунок урожайності спад обсягів виробництва після анексії Криму був значно менший, ніж зменшення насаджень у плодоносному віці – на 24,3% проти 2013 р. (площа – на 34,4%), а у господарствах населення валовий збір винограду навіть збільшився на 1,8% тоді як площа виноградників зменшилася на 3,1%.

У секторі сільськогосподарських підприємств виробництво винограду зосереджено у великих господарствах, що мають більше 500 га виноградників. У 2013 р. 32 таких господарства виробили майже 60% усього винограду. Без урахування Криму частка таких господарств змінилася несуттєво і складала 57,1%. Саме великі господарства, середня площа виноградників у яких складає 797 га, мають найкращі показники: у 2013 р. урожайність в них складала 101 ц/га проти 86 ц/га по всіх сільгоспідприємствах, прибуток у розрахунку на 1 га виноградників – 14,7 тис. грн (8,8 тис. грн.), рівень рентабельності виробництва винограду – 136% (80%).

Загалом виноградарство займає незначну частку у виробництві валової продукції сільського господарства України – у 2014 р. вона складала 0,3%, а у продукції рослинництва – 0,55%. Однак така частка зумовлена високим рівнем зональної концентрації виробництва винограду. Зокрема, у Одеській області вона складає відповідно 5,4 і 6,6%, у Миколаївській – 1,3 і 1,7%, Херсонській - 1,2 і 1,6%. Водночас частка виноградарства у прибутках сільгоспідприємств є значно вищою – в цілому по Україні вона складає 0,7%, а у Одеській області 3,3%, у Миколаївській та Херсонській – 5,3 та 5,4% відповідно.

Україна виробляє 10,1 кг винограду у розрахунку на одну особу (2014 р.), проте населення споживає в межах 3 кг, що складає 40% науково обґрунтованих норм споживання (6-8 кг). Рівень споживання столового винограду на половину забезпечується за рахунок імпорту, який у 2011-2013 рр. складав 54-63,1 тис. т, а у 2014 р. скоротився до 39,3 тис. т. Найбільший експорт столового винограду був у 2013 р. і склав 140 т, тобто 0,02% від загального валового збору, а у 2014 р. – зменшився до 6 т. Водночас ціна експортованого винограду у 2-3 рази перевищує внутрішню: у 2014 р. вона склала 12,1 тис. грн. за тону проти 4,0 тис. грн., що свідчить про значну привабливість експорту.

У 2012-2013 рр. майже $\frac{3}{4}$ українського винограду (відповідно 72,3 і 73,9%) було використано для переробки на виноматеріали. У 2014 р. частка переробленого винограду зменшилася до 52,3%, а обсяги виробництва – майже вдвічі – до 6062 тис. дал. Порівняно з 2013 р. виноробна галузь зменшила прибутки у 3,3 рази. Однак із скороченням імпорту виноградного вина в Україну (з 50,8 тис. т у 2013 р. до 40,1 тис. т у 2014 р.) для вітчизняних виноробів складаються більш сприятливі умови для реалізації власної продукції, замінити втрачені обсяги поставок у Російську Федерацію (в 1,6 рази проти 2013 р.). Про можливість цього наряду свідчать здобутки виноробів Херсонщини, які у 2014 р. наростили обсяги виробництва більш ніж у 2,6 рази, хоча виробництво винограду у Херсонській області у 2014 р. проти 2013 скоротилося на 14%.

Крім того, Україна має значні можливості для нарощування експорту виноградного вина. Зокрема, в останні роки його поставки до країн ЄС сягали 6,5% усього експорту (2011 р.), а в 2014 р. склали 3,1%. Також у 2011-2014 рр. Україна щорічно поставляє 30-43 т вермуту та іншого вина виноградного, з додаванням рослинних або ароматичних екстрактів (код 2205), а частка перспективного китайського ринку по цій позиції зросла з 3,3% у 2013 р. до 27,2% у 2014 р., а за обсягами – з 18,8 до 108,4 т.

Розвиток виноградарства та виноробства найближчим часом буде визначатися загальноекономічною ситуацією в державі і здатністю галузі оперативно реагувати на гострі виклики сьогодення. Насамперед, це стосується очікуваного скорочення обсягів валового збору винограду – за розрахунками фахівців ННЦ “Інституту аграрної економіки” у 2015 р. вони зменшаться більш ніж на 18% - до 356 тис. т.

З іншого боку, галузь практично втратила суттєві обсяги державної підтримки за рахунок Збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства (у 2010 р. на підтримку цих галузей було виплачено майже 413 млн. грн., а у 2014 р. – найменше – 43,9 млн. грн.). Разом із планами уряду зупинити дію спецрежиму справляння податку на додану вартість для сільгосптоваровиробників з січня 2016 р., втрата такої підтримки може призвести до значного зменшення витрат на виноградники, зниження урожайності, аж до зменшення їх площ.

Найбільшу загрозу для галузі складають негативні макроекономічні тенденції, особливо зменшення обсягів платоспроможного попиту населення. І виноград, і вино не відносяться до продуктів першої необхідності, тому цілком ймовірно, що громадяни можуть зменшити споживання продукції галузі.

Серед інших викликів негативний вплив буде мати подальше скорочення обсягів експорту виноробної продукції до Росії внаслідок воєнного конфлікту та зростання напруженості у взаємовідносинах. Російський ринок у 2014 р. спожив 84,3% всього експорту виноградного вина з України, а у 2013 р. досягав 89,4% і його втрата є серйозним викликом для галузі.

Також українським виноградарям та виноробам належить довести конкурентоспроможність своєї продукції в умовах створення Асоціації Україна-ЄС, зростання конкуренції на світовому ринку, продовження глобалізації економіки та ін. А для цього потрібні нові технології, високопродуктивні сорти, зростання продуктивності та якості продукції, диверсифікація виробництва та ринків збуту, освоєння інновацій, просування вітчизняної продукції на зовнішні ринки та багато іншого, без чого неможливий успішний розвиток галузі.

Однак у українських виноградарів і виноробів є значний потенціал, багатий досвід та інші можливості для забезпечення успішного розвитку галузі і зусилля її працівників за умови зваженої, сприятливої державної політики, неодмінно будуть успішними.

Висновки. Вітчизняне виноградарство значно зменшило обсяги виробництва під впливом останніх політичних процесів. Його розвиток все більше залежить від макроекономічних процесів та державної політики щодо підтримки галузі, а також від особливостей сектору господарств населення, що виробляє більше 40% продукції. Підвищення ефективності виноградарства пов'язано, насамперед, із диверсифікацією та розширенням ринків збуту, підвищення ємності внутрішнього ринку, включаючи столовий виноград та винопродукцію, використання можливостей концентрації виробництва, відновлення позитивної практики державної підтримки галузі.

Використані джерела

1. Баланси сільськогосподарської продукції та продовольства в Україні за 2011-2015 рр. / [Ю. О. Лупенко, О. М. Шпичак, О. В. Боднар та ін.]. – К.: ННЦ ІАЕ, 2015. – 50 с.
2. Електронний ресурс: <http://ukrstat.gov.ua/>.
3. Перспективи та можливі ризики розвитку сільського господарства України у 2015 році: науково-аналітичний прогноз / [Ю. О. Лупенко, М. І. Пугачов, В. Я. Месель-Веселяк та ін.]; за ред. Ю. О. Лупенка та М. І. Пугачова. – К.: ННЦ ІАЕ, 2015. – 34 с.
4. Прогноз виробництва сільськогосподарської продукції в Україні у 2015 році (червень 2015 року) / [Ю. О. Лупенко, В. Я. Месель-Веселяк, О. Ю. Грищенко, Ю. В. Волосюк]; за ред. Ю. О. Лупенка, В. Я. Месель-Веселяка. – К.: ННЦ “ІАЕ”, 2015. – 20 с.
5. Витрати та ефективність виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах (моніторинг) / [О. М. Шпичак, Ю. П. Воскобійник, О. В. Боднар та ін.]. – К.: ННЦ ІАЕ, 2014. – 452 с.

Лупенко Ю. А.

Современные тенденции развития рынка продукции виноградарства в Украине

Анализируются современное состояние и проблемы развития виноградарства и виноделия в Украине, обосновываются основные тенденции и вызовы этого развития, пути решения существующих проблем.

Ключевые слова: виноградарство, виноделие, рынок продукции виноградарства, виноград, вино, прогноз.

Y. A. Lupenko

Modern trends in the market development of viticulture in Ukraine

Modern state and problems of viticulture and winemaking development in Ukraine are analysed. The main tendencies and challenges for this development and means are reasoned.

Keywords: wine growing and viticulture, viticulture market, grape, wine, prognosis.

УДК 634.836.3

Г. В. Ляшенко, д-р геогр. наук,

Е. Б. Мельник, канд. с.-г. наук,

В. І. Суздальова, наук. співр.,

Маринін Є. І., наук. співр.

Національний науковий центр
“Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова”,
Україна

ТЕНДЕНЦІЯ УМОВ ПОСУШЛИВОСТІ В ЦЕНТРАЛЬНИХ РАЙОНАХ ОДЕЩИНИ ЗА ОСТАННІ 70 РОКІВ

Розглядається комплекс показників, які характеризують умови посушливості. Проводиться аналіз динаміки цих показників по роках та в розрізі окремих періодів. Визначається тенденція їх мінливості.

Ключові слова: посушливі умови, температура повітря, відносна вологість повітря.

Вступ. Виноград відноситься до групи мезофітів, тобто є досить посухостійкою культурою. Але в умовах України, яка є північною межею промислового виноградарства світу, і де лімітуючими факторами для винограду виступають умови морозонебезпечності взимку і весняні заморозки, посушливі умови в вегетаційний період можуть погіршувати стан рослин.

Вплив умов зволоження взагалі і посушливих явищ зокрема досліджувався численними вченими в різних аспектах, в т.ч. [1-3, 5]. Значна увага приділяється дослідженням фізіологічних аспектів формування посухостійкості культури [1, 4]. Проте, за великого значення результатів таких досліджень, слід вказати на певну галузеву обмеженість, так як посухостійкість культури розглядається без врахування усього спектру показників умов посушливості на конкретних територіях, де вирощується виноград. При